

Solidarność

In mijn kamer hing vroeger een poster met in vuurrode letters het woord *Solidarność*. Het was een souvenir van een schoolexcursie. Een eerbetoon aan de Poolse vakbond die zich verzette tegen het communistische regime en de Russische dominantie in Oost-Europa. Lech Wałęsa, de voorman, werd later president van Polen.

Van Lech Wałęsa naar Ben van Beurden is een behoorlijke stap. Toch is ook nu de roep om solidariteit regelmatig hoorbaar, afgedwongen solidariteit van energiegi-ganten als Shell, die kolossale winsten boeken nu de prijzen van olie en gas de pan uit rijzen.

FUNDAMENT

Solidariteit is een belangrijke randvoorwaarde voor een samenleving. Nederland, met zijn stelsel van pensioenen, toeslagen, belastingen en uitkeringen, maar ook de NAVO zijn voorbeelden waarbij solidariteit het gemeenschappelijk fundament vormt. Solidariteit bindt, maar moet wel democratisch, voorspelbaar en eerlijk zijn om niet – zoals in het communisme – aan willekeur ten onder te gaan.

Dat laatste dreigt met de roep om een solidariteitsheffing op miljardenwinsten van ondernemingen als Shell. Solidariteit werkt blijkbaar maar één kant op. Toen de olieprijs in 2020 naar nul tendeerde, haalde (terecht) niemand het in zijn hoofd om te pleiten voor steun aan Shell omdat de miljarden wat minder rijkelijk binnenstroonden.

Daarnaast is het goed te beseffen dat de winst die Shell

DEZE TIJD
VRAAGT OM
HERNIEUWDE EN
GEWETENSVOLLE
SOLIDARITEIT IN
PLAATS VAN
AD HOC
OPRISPINGEN

GERBEN EVERTS

is directeur van de VEB

dit halfjaar maakt, vooral winst op projecten en voorraden is die eerder als waardeloos waren afgeschreven en nu worden gehewardeerd. Dat gebeurt tegen een zeer hoge marktprijs.

De redenen daarvoor zijn bekend. De olieprijsen zijn sterk gestegen door het stilleggen van raffinage en transport in China (corona-lockdown), Rusland en Oekraïne (Poetins oorlog) en doordat het OPEC-kartel halsstarrig de productie beperkt houdt.

TABOE

De gasprijs gaat door het dak doordat de toevoer staakt, voorraden moeten worden aangelegd en doordat de politiek de meest logische oplossing taboe heeft verklaard: ons eigen gas gebruiken (en de daarboven gelegen 28.000 huizen versneld versterken).

Gaan de marktprijzen weer naar beneden, dan zal ook de winst weer dalen. Veel is dus puur boekhoudkundig en een eenmalig resultaat. Het is niet zo dat u en ik aan de pomp of de stekker de winst van Shell betalen (althans, niet meer dan anders).

Nu roepen om een solidariteitsheffing is eigenlijk toegeven dat er in het recente verleden te wankelmoedig is gehandeld. Anders was het geweest als de overheid in het

verleden effectieve milieubelasting op uitstoot had geïntroduceerd. Dan hadden producenten en grootverbruikers nu al extra betaald. Maar daarvan is, zoals bekend, geen sprake. Sterker nog, de accijnzen op kerosine en op het gebruik van gas in de industrie, de (glas)tuinbouw en de kerken, zijn van oudsher nagenoeg nihil. Het ontbreekt daardoor aan solidariteit tussen grootverbruikers en zij die de klimaatverandering ondergaan zonder daar zelf actief aan bij te dragen.

GEWETENSVOL

Deze tijd vraagt om hernieuwde en gewetensvolle solidariteit in plaats van ad hoc oprispingen. De blijvende winnaars zijn anders de corrupte regimes met onfrisse dictators, verenigd in OPEC-verband, uit op zelfverrijking en onderdrukking van de eigen bevolking, critici of buurlanden. Als Europa doen we er dan ook goed aan zo veel mogelijk eigen productiecapaciteit te stimuleren. Het liefst zo duurzaam mogelijk. In geothermie, wind, zon en waterstof liggen uitstekende kansen.

Met zicht op lagere prijzen zijn dan wel eerst flinke investeringen nodig. Europese olie- en gasproducenten moeten worden gestimuleerd deze te realiseren. Vanzelfsprekend moeten ze gemaakte afspraken over de transitie naar duurzaamheid volledig en tijdig nakomen. Ze hebben daartoe de morele plicht, maar ook de kennis, infrastructuur en – nu meer dan ooit – de financiële middelen.